

бенностях и специфических свойствах молодежи как социальной группы, что делает ее идеальной мишенью для действий манипуляторов. Определяется роль СМИ в современном обществе и в процессе социализации молодежи.

Ключевые слова: учащаяся молодежь, манипуляция сознанием, социализация, средства массовой информации, информационное общество.

Daria Kononovych. Student youth as an object of manipulation of consciousness in the modern information society

Today, the process of socialization of modern youth takes place in absolutely other circumstances in comparison with former generations. The social activity of young people and teenagers is being developed not only in real but also in virtual space.

The article analyses the socio-psychological characteristics of students as an object of mind manipulation. The author analyses the mass media as an institute of the contemporary society and analyses the factors influencing the increasing role of the mass media in personality socialization. Description of basic kinds and functions of modern mass medias is given; the features of their development and intercommunication are analyzed with the processes of socialization and social education of personality in the conditions of modern society. The author focuses on the features and specific properties of youth as a social group that make it an ideal target for the actions of manipulators.

The author also considers the forms of the mass media's influencing the mass consciousness and reveals the role of the mass media in the contemporary society and young people's socialization.

The data obtained can be used for effective prevention of negative impact of information and social content of the Internet on young people singled out as a risk group.

Keywords: student youth, manipulation of consciousness, socialization, mass media, information society.

УДК 373.31

Людмила КРАСЮК

вихователь комунального закладу
«Лисичанський дошкільний навчальний заклад» (ясла-садок) № 5,
Луганська область, м. Лисичанськ, Україна
e-mail: metti555@ukr.net

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглянуто наукові погляди на поняття «фізичне виховання» та «фізична культура», визначено їх сутність, зв'язок із виховним процесом у закладах дошкільної освіти. Визначено вплив фізичного виховання на показники фізичного розвитку дитини; розкрито основні групи завдань фізичного виховання дитини-дошкільника.

Ключові слова: виховання, фізичне виховання, фізична культура, фізичний розвиток, здоровий спосіб життя.

Фізичне виховання історично є однією з перших педагогічних проблем, яка розглядається багатьма педагогами і психологами як в історико-педагогічній спадщині, так і в сучасних дослідженнях.

Воно є історично одним із найстародавніших напрямів цілеспрямованого виховного впливу на підростаюче покоління. Спрямованість процесу фізичного виховання полягає в забезпеченні успішного фізичного та розумового розвитку дітей, зміцненні їх здоров'я, подоланні гіподинамії, формуванні рухових вмінь та навичок, розвитку фізичних якостей, вихованні інтересу до різних видів рухової діяльності.

Період дошкільного дитинства є одним із найбільш відповідальних періодів життя людини у формуванні фізичного здоров'я і культурних навичок, що забезпечують його вдосконалення, зміцнення і збереження в майбутньому. Досягнен-

ня оптимального рівня фізичного здоров'я та фізичного розвитку дітей дошкільного віку служить одним з критеріїв ефективності організації навчально-виховного процесу в закладах дошкільної освіти.

Цілеспрямована педагогічна робота з фізичного виховання в закладі дошкільної освіти передбачає вирішення оздоровчих, виховних та освітніх завдань, реалізація яких органічно пов'язана з активною руховою діяльністю дітей дошкільного віку. Спеціальними засобами фізичного виховання є вправи, щоденне використання яких сприяє певному задоволенню потреб дітей у руховій діяльності (Н. Ледовська, Д. Шептицький та ін.) та є одним із шляхів підвищення ефективності оволодіння різноманітними рухами [2].

Одним із провідних принципів, обґрунтованих у фундаментальних працях Я. Коменського,

М. Монтессорі, Й. Песталоцці, Ж. Руссо, К. Ушинського, Ф. Фребеля, був принцип активізації процесу навчання і виховання. За твердженнями психологів (Л. Виготський, О. Запорожець, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн), розвиток особистості та вдосконалення фізичних здібностей відбувається в процесі виховання і навчання лише за активної діяльності дитини, яка пробуджується, організовується та спрямовується дорослим.

У науковій літературі відсутній єдиний погляд на зміст понять «фізичне виховання», «фізична культура», що ускладнює процес визначення мети та цілей організації фізичного виховання в закладах дошкільної освіти.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає можливість уточнити значення поняття «фізичне виховання», «фізична культура». Вихідною ланкою є поняття «виховання». За словниковими джерелами «виховання» означає процес цілеспрямованого систематичного прищеплення індивідам моральних норм, понять, суспільних поглядів, способів і форм діяльності та поведінки, прийнятих у даному суспільстві; спосіб передачі культурних цінностей. У такому випадку виховання включає навчання і власне виховання, бо цінності культури охоплюють не тільки моральні, політичні, естетичні, релігійні цінності, але й знання, досвід [10, 134]; вплив суспільства на особистість, яка розвивається; спеціально організований і науково інструментований процес створення умов для розвитку особистості.

Виховання в широкому розумінні – соціалізація, тобто процес формування інтелекту, фізичних і духовних сил підростаючого покоління; процес цілеспрямованого, систематичного формування особистості, зумовлений законами суспільного

розвитку, дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів [4, 53].

Як стверджує М. Фіцула, виховання – один із чинників, під впливом якого здійснюється розвиток дитини [11, 297].

На основі аналізу різних трактувань поняття «фізичне виховання» (табл. 1) під поняттям «виховання» ми розуміємо процес цілеспрямованого, систематичного формування особистості, зумовлений законами суспільного розвитку, дією багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів. Аналіз найбільш уживаних підходів до визначення поняття «фізичне виховання» дозволяє констатувати, що має місце відсутність єдиного визначення фізичного виховання, але всі дослідники відмічають, що це є процес зміцнення здоров'я й загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей людини, який потребує педагогічного супроводу.

Як відомо, фізична культура є результатом фізичного виховання. У Законі України «Про фізичну культуру і спорт» зазначається, що фізична культура – це «складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості» [5].

Проаналізуємо наукові підходи до поняття «фізична культура» (табл. 2). Як свідчить таблиця, аналіз підходів до визначення поняття «фізична культура» дозволяє стверджувати, що визначення різними науковцями сутності цього поняття тотожні, означає належну підготовку майбутніх фахівців до роботи з фізичної культури, потребує наукових знань форм, засобів, методів роботи з метою зміцнення здоров'я людини та її фізичного розвитку.

Таблиця 1 – Узагальнення наукових поглядів на поняття «фізичне виховання»

Підходи до визначення поняття «фізичне виховання»	Автор	Визначення
Організований педагогічний процес	Е. Вільчковський [1, 6]	Фізичне виховання – це, організований педагогічний процес, спрямований на морфологічне і функціональне удосконалення організму людини, формування і поліпшення її основних життєво важливих рухових умінь, навичок і пов'язаних з ними знань. Фізичне виховання у закладі дошкільної освіти як цілеспрямований педагогічний процес здійснюється всією системою організаційних форм, які передбачено програмою (щоденні заняття фізкультурою, ранкова гімнастика, рухливі ігри та ін.)
Складова частина загального виховання	З. Гладун [3, 345]	Фізичне виховання – це, соціально-педагогічний процес, спрямований на зміцнення здоров'я й загартування організму, гармонійний розвиток форм, функцій і фізичних можливостей людини, формування життєво важливих рухових навичок та вмінь
Систематичний вплив на організм дитини	Т. Поніманська [8, 130]	Фізичне виховання – це, систематичний вплив на організм дитини з метою його морфологічного і функціонального вдосконалення, зміцнення здоров'я, формування рухових навичок і фізичних якостей

Фізичний розвиток – процес зміни морфологічних і функціональних ознак організму, основою якого є біологічні процеси, зумовлені спадковими генетичними факторами, умовами зовнішнього середовища і вихованням [6, 162].

На думку О. Кенеман, фізичний розвиток – це процес зміни форм і функцій організму людини впродовж індивідуального життя.

Загально визнаними показниками фізичного розвитку є: антропометричні та біометричні дані: зріст, маса тіла, життєва ємкість легень, об'єм грудної клітки; розвиток основних рухів (ходьби, бігу, стрибків, метання, лазіння та ін.); рівень фізичних якостей (швидкості, спритності, сили, витривалості, гнучкості, окоміру); рівень показників формування постави (вигинів хребта, відстані між кутами лопаток та ін.).

Поняття «фізична досконалість», на її думку, передбачає міцне здоров'я, гармонійний фізичний розвиток та всебічну фізичну підготовленість людини до життя [7, 95].

А під фізичними вправами дослідниця розуміє рухи, рухові дії, а також складні види рухової діяльності (рухові та спортивні ігри), які відібрані засобами для вирішення завдань фізичного виховання [7, 13].

Фізична підготовка – прикладна спрямованість фізичного виховання стосовно до трудової чи іншої діяльності, що вимагає фізичної підготовленості.

Фізична підготовленість – це рівень розвитку рухових навичок, умінь, фізичних якостей.

Фізична досконалість – це історично обумовлений рівень фізичного розвитку та висока ступінь здоров'я (О. Кенеман).

Фізичне виховання дітей дошкільного віку вирішує багато загально виховних завдань. Фізичні вправи сприяють пізнанню навколишнього світу, розвитку органів чуття, координації рухів, морально-вольових якостей (сміливості, відповідальності, наполегливості та ін.). Загартовуючі

процедури, оволодіння рухами, участь у рухливих і спортивних іграх виховують цілеспрямованість, самостійність, формують уміння управляти своєю поведінкою і своїм тілом. Колективні ігри допомагають вихованню дружніх і товариських стосунків, налаштованості на спільні дії, розвивають уміння взаємодіяти, адекватно оцінювати ситуацію, себе і партнерів. Відчуття краси і доцільності рухів тіла, звичка до чистоти й акуратності сприяють вихованню естетичних почуттів [2, 167].

Перші сім років життя дитини характеризуються інтенсивним розвитком всіх органів і систем. Дитина народжується з певними успадкованими біологічними властивостями, у тому числі і типологічними особливостями основних нервових процесів (сила, врівноваженість і рухливість). Тому дуже важливо створити такі умови і так організувати виховання, щоб було забезпечено бадьорий, позитивно емоційний стан дитини, повноцінний фізичний і психічний розвиток.

Метою фізичного виховання є формування у дітей навичок здорового способу життя. Для вирішення завдань фізичного виховання дітей дошкільного віку використовуються: гігієнічні чинники, природні сили природи, фізичні вправи. Повноцінне фізичне виховання досягається при комплексному застосуванні всіх засобів, оскільки кожен із них по-різному впливає на організм людини. Гігієнічні чинники (режим занять, відпочинку, живлення, сну тощо) складають обов'язкову умову для вирішення завдань фізичного виховання [2].

Завдання фізичного виховання дітей дошкільного віку поділяють на три групи:

- Оздоровчі завдання. Це охорона і зміцнення здоров'я дітей, загартування організму, підвищення його опору шкідливим впливам зовнішнього середовища, своєчасний розвиток усіх систем організму, підвищення їх функціональних можливостей, формування правильної постави і стопи.

Таблиця 2 – Узагальнення наукових поглядів на поняття «фізична культура»

Підходи до визначення поняття «фізична культура»	Автор, джерело	Визначення
Частина культури суспільства	Філософський словник [9, 345]	Фізична культура – частина культури суспільства, що включає систему фізичного виховання та сукупність спеціальних наукових знань і матеріальних засобів, необхідних для розвитку фізичних здібностей людини, зміцнення її здоров'я
Частина загальної культури	О. В. Кенеман [7, 23–45]	Фізична культура – частина загальної культури, сукупність досягнень суспільства в галузі фізичного вдосконалення людини, накопичених у процесі суспільно-історичної практики
Частина культури суспільства	Е. С. Вільчковський та О. І. Курок [2, 5–6]	фізична культура – це частина культури суспільства, що включає систему фізичного виховання та сукупність спеціальних наукових знань і матеріальних засобів, необхідних для розвитку фізичних здібностей людини, зміцнення її здоров'я

- Формування рухових навичок і вмінь, виховання фізичних якостей. Це завдання полягає в розвитку життєво необхідних видів рухових дій: ходьби, бігу, стрибків, метання, лазіння, плавання, їзди на велосипеді; рухів рук, ніг, тулуба; шиккування і перешиккування. Рухова діяльність впливає на формування таких фізичних ознак організму, як спритність, сила, гнучкість, швидкість, загальна витривалість, від яких залежить успішне подолання людиною різних життєвих труднощів. Цілеспрямований розвиток рухових умінь і якостей слід починати в ранньому віці й організувати його відповідно до вікових та індивідуальних можливостей дітей [6, 167].

Важливе значення для здоров'я і фізичного розвитку дитини має формування правильної постави — звичного положення тіла у спокої та в русі. Правильна постава створює оптимальні умови для роботи серцево-судинної, дихальної та травної систем, значною мірою впливає на самопочуття та настрої. Порушення її може бути спричинене недотриманням гігієнічних умов, недостатньою розвиненістю кістково-м'язового апарату, недостатнім рівнем рухової активності дітей, відсутністю або низьким рівнем профілактичної роботи, вродженими вадами. Тому необхідно стежити за дотриманням таких гігієнічних умов життя і діяльності дітей, як освітлення, відповідність меблів та одягу, взуття віку дітей; правильно організувати заняття фізичними вправами: бігом, стрибками, підлізанням, пролізанням, що зміцнюють м'язи спини та підвищують гнучкість хребта. А головне — переконати дитину в значенні правильної постави для її здоров'я і краси, навчити правил самоконтролю під час сидіння, стояння, ходіння, раціонального розподілу навантаження.

Виховання у дітей культурно-гігієнічних навичок і вмінь здорового способу життя. Діти повинні знати, що добре, а що шкідливе для організму, і відповідно організувати свою поведінку. Вміння доглядати за тілом, одягом, особистими речами, культурно поводитися за столом під час

вживання їжі, підтримувати порядок у приміщенні повинні перерости у стійкі звички. Не менш важливими для дітей є здобуті знання й уявлення про користь занять з фізичної культури, про користь рухливих ігор, виховання в них інтересу до активної рухової діяльності, формування потреби в систематичних заняттях фізичними вправами.

У дошкільному дитинстві закладаються основи здоров'я, виховуються основні риси особистості людини. Сім'я, заклади дошкільної освіти мають створити сприятливі умови для оптимального фізичного розвитку дитини, отримання знань про людський організм, опанування санітарно-гігієнічних навичок. Дитина повинна поступово вчитися бути творцем досконалості свого тіла, здоров'я. Міцне здоров'я є запорукою розвитку дитини в інших особистісних аспектах.

Ефективність фізичного виховання забезпечується комплексним застосуванням традиційних засобів фізичного виховання, зокрема: фізичні вправи (гімнастика, ігри, елементи спорту й туризму); оздоровчі сили природи (повітря, сонце, вода); гігієнічні чинники (режим харчування, занять і відпочинку, гігієна одягу, взуття, обладнання тощо) [2, 35].

Фізичне виховання є однією з передумов ефективності розумового, морального, естетичного виховання дітей дошкільного віку, а належний рівень загального розвитку дошкільників дозволяє їм наблизитись до фізичної та розумової досконалості. Отже, фізичне виховання є основою всебічного розвитку особистості.

Проте організація роботи з фізичного виховання в закладах дошкільної освіти потребує вдосконалення. Про це свідчить наявність значної кількості дітей із дисгармонійним фізичним розвитком, а також із недостатнім розвитком основних рухів та фізичних якостей. Фіксується досить високий відсоток дітей, які часто хворіють на респіраторні інфекції та мають хронічні недуги. Недостатній фізичний розвиток і низька фізична підготовленість дошкільників здебільшого пояснюються зниженням їхньої рухової активності та розумової діяльності.

Список використаних джерел

1. Вильчковский Э. С. Физическая культура детей дошкольного возраста. 2-е изд., перераб. и доп. К.: Здоровье, 1979. 232 с.
2. Вильчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. 2-ге вид. Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. 428 с.
3. Гладун З. С. Право і охорона здоров'я громадян. К., 1991.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 347 с.
5. Закон України Про фізичну культуру і спорт (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 14, ст. 80) [Електронний ресурс] Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
6. Зубкова М. Сучасна українська ділова мова. 7-е вид., виправлене. Донецьк СПД ФО Середюк В.І., 2005. 448 с.
7. Кенеман А. В. Теория и методика физического воспитания детей дошкольного возраста. М.: Просвещение, 1985. 271 с.
8. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. К.: Академвидав, 2008. 455 с.

9. Філософський словник / За ред. В. І. Шинкарука. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. 800 с.
10. Філософський словник соціальних термінів / Під заг. ред. В. П. Андрущенко. Х.: Р.Н.Ф., 2005. – 672 с.
11. Фіцула М. М. Педагогіка. К.: Академвидав, 2005. 560 с.

References

1. Vilchkovskij E. S. Fizicheskaya kultura detej doshkolnogo vozrasta / E.S. Vilchkovskij – 2-e izd., pererab. i dop. ☐ K.: Zdorove, 1979. – 232 s.
2. Vilchkovskij E.S., Kurok O.I. Teoriya i metodika fizichnogo vihovannya ditej doshkolnogo viku: navch. posib. / E.S. Vilchkovskij, O.I. Kurok. – 2-ge vid. – Sumi: VTD «Universitetska kniga», 2005. – 428 s.
3. Gladun Z.S. Pravo i ohorona zdorov'ya gromadyan / Z.S. Gladun. – K.,1991.
4. Goncharenko S.U. Ukrayinskij pedagogichnij slovník / S.U. Goncharenko ☐K.: Libid, 1997. – 347 s.
5. Zakon Ukrayini Pro fizichnu kulturu i sport (Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini (VVR), 1994, № 14, st.80) [Elektronnij resurs] – Rezhim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
6. Zubkova M. Suchasna ukrayinska dilova mova. / M.Zubkova – 7-e vid., vipravlene. – Doneck SPD FO Seredyuk V.I., 2005. – 448 s.
7. Keneman A.V. Teoriya i metodika fizicheskogo vospitaniya detej doshkolnogo vozrasta / A.V. Keneman, D.V. Huhlaeva. – M.: Prosveshenie, 1985. –270 s.
8. Ponimanska T.I. Doshkilna pedagogika / T.I. Ponimanska . – K.: Akademvidav, 2008. – 455 s.
9. Filosofskij slovník / Za red. V.I. Shinkaruka. – K.: Golov. red. URE, 1986. – 800 s.
10. Filosofskij slovník socialnih terminiv / Pid. zag. red. V.P. Andrushenka. – H.: R.N.F., 2005. – 672 s.
11. Ficula M.M. Pedagogika / M.M. Ficula. — K.: Akademvidav, 2005. — 560 s.

Людмила Красюк. Физическое воспитание детей как педагогическая проблема

В статье рассмотрены сущность научных взглядов на дефиниции «физическое воспитание» и «физическая культура». Проведен анализ психолого-педагогической литературы по данной проблематике. Сформулированы особенности дефиниций «физическое воспитание» и «физическая культура» в современных условиях трансформации содержания и форм образовательной деятельности, их связь с воспитательным процессом в учреждении дошкольного образования вообще.

Определенно, каким образом физическое развитие влияет на показатели физического развития ребенка в целом и определены задачи физического воспитания детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: воспитание, физическое воспитание, физическая культура, физическое развитие, показатели физического развития детей младшего дошкольного возраста.

Ludmyla Krasuk. Physical education of children as a pedagogical problem

In the article considered essence of scientific looks to definition «physical education» and «physical culture». The analysis of psychological and pedagogical literature gives an opportunity to specify value of concept «P.E.», «physical culture». An initial link is a concept «education». It is possible to establish that takes place absence of only determination of physical education, but all researchers mark that it is a process of strengthening of health and tempering of organism, harmonious development of forms, functions and physical possibilities of man that needs pedagogical accompaniment. A child gives birth with certain legacy biological properties, including typology features of basic nervous processes (force, even temper and mobility). Therefore, it is very important to create such conditions and organize upbringing in such a way as to ensure a vigorous, positive emotional state of the child, and full physical and mental development.

The article formulates the peculiarities of the definitions of «physical education» and «physical culture» in modern conditions of transformation of the content and forms of educational activities, their connection with the educational process in the establishment of preschool education in general. Physical education is one of the prerequisites for the effectiveness of the mental, moral, aesthetic education of children of preschool age, and the proper level of the general development of preschool children allows them to approach physical and mental perfection.

It is definitely how physical development affects the indicators of the physical development of the child as a whole and the specific tasks of physical education for children of preschool age.

Keywords: education, physical education, physical culture, physical development, indicators of the physical development of children of younger preschool age.